

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
18 Martie st. v.
30 Martie st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utoza nr. 395.

Nr. 12.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Er când voi fi . . .

Er când voi fi pământ,
In liniscea sării,
Săpați-mi un mormânt
La marginea mării!

Nu voiu sicriu bogat,
Podóbe și flamuri,
Ci-mi împlețiți un pat
Din veștede ramuri.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aprópe
Să am un cer senin
Pe adâncile ape.

S'aud cum blânde cad
Isvórele 'ntr'una,
Prin vârfuri lungi de brad
Alunece luna.

S'aud pe valuri vânt,
Din munte talanga,
De-asupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture crénga.

Și cum n'oiu suferi
De-atuncea 'nainte,
Cu flori m'or troeni
Aduceri aminte.

Și cum va încetá
Al inimei sbucium,
Ce dulce-mi va suná
Cântarea de bucium!

Vor arde 'n préjma mea
Luminile 'n déluri,
Ișbind s'or frământá
Eternele valuri.

Și nime 'n urma mea
Nu-mi plângá la creșcet,
Ci codrul vânt să dea
Frunzișului veșted.

Lucéferii de foc
Privi-vor din cetini
Mormént făr' de noroc
Și fără prietini.

M. Eminescu.

Deian.

— Novă. —

(Urmare.)

II.

Se umplu satul de vestea, că Deian e in hotarul Lazenilor. In tot cornul de uliță vedeai câte-o grămadă de ómeni, care de care mai curioși să scie ceva nou și toți cu câte-o scire nouă in sac. Unii l'au vėđut trecend călare la vale, la alții a fost de a cerut sălaș pentru nópte; unii sciau, că eră 'mbrăcat ca cerșitor, alții că a venit in haine de gendar și câte și mai câte altele. Cari vești insė tóte se uniau intr'o privință, că Deian trebuie să fie in apropiere.

Abiá se respândise faima despre asta și sosi in-datá o companie de cătane și mai mulți gendari, cari cutreierară pădurile, văile și tóte speluncile din giur, insė făr' de-a aflá ceva.

Și asta o pățise potira de nenumerate ori.

Și cu cât mai mult se făceau astfel de urmăriri fără nici o ispravă improtiva lui Deian, cu atât mai mult creșcea credința poporului in voinicia lui. Așá incât ómenii credeau, că pe Deian nu-i potiră și judecată 'n lume, care să-l pótă pedepsi, căci se scia pré bine cum fuse el prins in inchisórea din Săliște și Sibíiu și cum fugi d'acolo cu ferele pe picioare din temnițele cu mare pază pázite.

Căci, ce e drept, ca Deian nici nu s'a mai pré allat vr'odatá hoț cu atáta iscusință și viclenie. De fire nu eră el selbatic, nu-și aflá el veselie in omoruri. Mare nevoie să fi avut, ca să-și ridice arma ucigátóre asupra vr'unei suflări omenesci. Inse el eră om indrásneț, viclén, care trăiá cu jafuri căștigate prin putere și mai pe sus de tóte eră bun de inimă, ca pita din gură. De aceea poporul il și cinștiá.

Deian nu făcea nimenui réu din popor, numai la domnii mari, dela cari de și luá, nu remânea gol in urma mânilor lui; ba unde sciea de necasul ómenilor săraci, i ajutá cu bani și vite, ce le cumpérá cu jácmanurile hoției lui.

Ș-apoi de și sciau ómenii câte-ceva de el, ei nu spuneau străinilor nimic: „Nu sciu, Domnule, n'am vė-

duț, — asta le eră respunsul la întrebările potirei, fiind că le plăcea să-l scie pe Deianul lor slobod. Căci vorba aceea: românul ține minte și binele cu bine-l respălătesce.

Ș-așă hoțul cu viclenia lui putea umblă, cât voiă, fără nici o grijă de a fi vëndut de românii lui; apoi de potiră n'avea témă.

* * *

Pe când dar îl căutau gendarii pe la Lăzeni in ruptul capului, el eră cale de câteva ore mai departe între munți la Boereni. Aci avea el o fetă, care i ră-nise inima mai de mult și la care se 'norcea, când eră ostenit de drum și de hoții, ca să se desmerde in dragostea ei. Căci hoț făr' de dragă nu s'a mai pomenit; hoțul fără drăguță e ca lemnul fără frunze.

Dar Deianul eră viclen in tôte, așă și in d'ale dragostii. O iubi cât o iubi, ér acū i se mai domoli dragostea, mai cu semă de când vënduse ęta judelui din Lăzeni, pe frumoșă Ilinca, despre care se vorbiă peste șapte riuri și șapte munți, și pentru care căpătase ierburi vrăjite dela baba Dochia. Dar cu tôte aste, fiind că satul i cădū in cale se otări a mai merge odată la Ana lui, s'o mai vëndă odată și cu vorbe dulci să-și iee diuă bună dela ea, ca să n'o mai întâlnească pôte nici odată in vieță.

Și așă când încă abiă începū a se lumina de diuă, Deianul ajunse prin pădurea Boerenilor la capul satului. Aci descălca și intră pe porțile descuiate in ograda. Anuța era de mult in picioare și plângea, plângea in ușa pridvorului cu mâinile ascunse in palmi.

— Bună dimineță, Anuță; dar ce plângi? — grăi haiducul.

Frumoșă fetă se sgudui in tot trupul, când îl auđi și-l vëndū și cu un țipet slab de spaimă se uită la el. Par că nu-i vinia să-și cređa ochilor; își șterse lacră-mile și se uită cu ochii ei mari tot la el și ér la el.

— Eu-s, Anuță, Ionelul teu, — dișe cu desmerdare hoțul, — ori nu me mai cunosci? Ce-i cu tine, de te uiți așă măniosă la mine?!

Dișend aceste, înainte de a se pute copila feri, o strinse lin in brațe și o sărută. Ea roș ca un boboc de trandafir și se uită ingrijiată impregiur, remănend însă răđimată de peptul lui.

— Da ęn graiesce ceva, Ană; nu me omori cu tă-cerea ta! Avut-ai vr'un vis urit și ți-i tomă, séu ce ai? Ță-me că-s lângă tine; pân' me veđi pe mine, n'ai grijă de nimic. Ui la mine 'n față: eu-s iubitul teu!

Copila oftă și ér începū să plângă. Și cu glasul inăbușit de lacrămi șopti:

— Da, Ionică, am avut un vis urit, fórte urit; și mi-i témă. O Dómne! mi-i și gróză, când gândesc, că-i aproape cesul, când nu me vei mai iubi, ș-asta va fi cesul morții mele.

Deian se făcū palid, apoi roșu ca focul. Copila privi prin lacrămi, ce-i sclipiau ca niște stelute pe ce-riul senin al ochișorilor ei la Ionel și începū să plângă tot mai tare și mai tare.

— Cu ce-ți mai bați capul; dar decă nu te-aș iubi, cugeti c'aș veni pe la tine? Nu mai plânge! Spune-mi mai bine ce-ai visat, să vęd ai pricină să te superi! — dișe cu un glas prefăcut haiducul.

— De mult, de mult n'ai fost la noi, Deiene; și dee Domnul să nu vorbeșe intr'un cės réu, dar eu simt că nu-i a bine. Am avut un vis urit ađi nópte. Par' că eram in grădina noastră și ședeam pe laița de sub fră-gariul cel mare, unde petrecurăm altă-dată atâtea clipe plăcute — și te așteptam Ionică, te așteptam fórte lungă vreme și tu nu mai viniai. De mult ce așteptasem, mi și mi de gânduri și cugete rele mi se svércoliau prin cap, ba că te-a prins potira, ba că ęști in închisóre,

că ai uitat de mine, când in sfērșit se deschise portița și tu te iviși in prag. Erai așă de mănios, precum nu te-am mai vëndū încă, așă, cât de frică me prefăcui intr'o rujă galbină, ér lângă mine rėsări un trandafir mai innalt, și mai subțirel, și mai frumoș ca mine, căci eră roșu ca focul. Ér tu par că ai venit cătră noi; ai rupt trandafirul cel frumoș și ți l'ai pus in pelérie, ér pe mine m'ai călcat cu picio-rul. Pân'aci imi fu visul. Când me tređii, tot trupul imi tremură din cap până 'n tálpi ca frunza de plop. N'am mai putut adormi. O frică, o spaimă necunoscută m'a-pucă și amărîtă de ceva, nici nu sciu de ce, plânsei aci, pân' veniși tu Ionel.

— Ce voinică mai ęști și tu, — dișe cu un zim-bet silit Deian, — un vis de nimica te pôte sminti și-ți amări đilele. Lasă gândurile aste! Scii tu, cât de iubesc, nici să nu te mai gândesci la d'ale!

Intr'aceea se sculă și mama Anuței, o vënduvă in vrěstă; ea pofti pe Deian in casă și fiind ostenit, i aș-ternū patul să se odihnescă.

Când s'a tređit, simți că somnul nu i-a folosit chiar nimic, par că l'a zdrobit mai tare, eră ostenit in tot trupul; ș-apoi par că vëndū cu ochii somnuroși un cap de femee prin crepătura ușii, ce se 'nchise 'ndată, cum se sculă el din pat.

— Cine a fost ore?! Cine scie ce am vorbit in vis?! Pôte m'a auđit!

— Eh! dar ce?! Sânt fete destule in lume! Nu-mai atâtea grigi de aș ave, borbososiă, căutând să afe ceva, cu ce să se pótă linisce. Dar tot insedar, căci mai veniră aminte cuvintele povęțuitore ale vrăjitoareii, și grăbi să se indepărteze din casa asta, unde fu in-timpinat cu plâns.

Când porni Deian, Ana nu mai plângea, cu ochi reci privia in urma lui, numai buzele-i palide i se mișcau dovedind o lupta din lăuntru, ce-i stașia inima...

Deian mergea, mergea, dar cu gândul tot la cu-vintele babeii:

Mreja, cu care peirea prinde voinicii, e dragostea fetelor!

III.

Trecuse de Constantin și Elena, eră pe la Sândieni. Turmele de prin văi, unde stătură la iernatic, porniră la munte. Vécul eră frumoș și ciobanii s'au așeđat la sălașurile lor vechi, încependu-și lucrările obicnuite.

Judele Burbea din Lăzeni avea și el o turmă de câteva sute de capete, care se suia să vėreze in mun-tele Vilcul. Și fiind că judele Burbea eră bun gospodar și ingrigitor de averea sa, se otări să mergă și el la munte să vëndă cum e lumea 'n sus; nu-i ore locul mo-cirlos după ploile multe și că ore se pörtă ciobanii și baciul cum se cuvine după plata cea scumpă, ce le dă pe an.

Gospodărița leica Paraschiva și cu feta Ilinca i gătiau merinde de drum. Și fiind că Ilinca nu mai fuse la munte și nu vëndū cum e rënduiela pe la stăni, gătind așă merindele, i veni o poftă nespusă de a insoți pe taică ei. Și pofta i se tot întări, încat îndrăzni a grăi cătră bėtrănul.

— Du-me tată la munte și pe mine, — dișe des-merdându-l cu vorbele ei dulci, frumoșă Ilinca, să sciu și eu cum i p'acolo. Așă mi-i de dor să vęd muntele acela indepărtat, după care s'ascunde sórele când se culcă séră. Me duci, tatică?

Bėtrănul se uită cu drag la ea și fiind că o iubiă tare, fórte tare, nu sciea ce să-i dișă. O! dór așă fru-mos l'a rugat, încat par' că nici nu i-ar puté dișe: ba. Dar asta ținu numai o clipă, și dișe:

— Șeđi tu acasă, Ilincuță, la gospodărie, veđi ma-

ma ta p^ortă mare lipsă de tine; las' acum c'o să te duc altă-dată.

— Bine, tătică, — dⁱse ea oftând și când se 'ntor^se își șterse o lacrimă, ce i se furișă din ochișori pe genele lungi și negre.

Bătrânul Burbea ved^u, că-și șterse ochii și-l săgetă prin inima, știind că a amărit pe Ilinca lui.

— Nu te sup^{er}ă, Ilincă; o să me mai gândească până dimineța, și-i mai ved^e.

Ilinca săltă de bucurie și fugi ușorel ca o căprioară în casă să r^oge și pe mama s'o lase.

Părinții își iubesc copiii ca ochii din cap, de aceea și caută să le facă cât mai puțină sup^{er}are. De aceea nu e mai mare durere pentru un tată, și o mamă decât aceea, când ved^e copilul lor măhnit și șcu că ei s^unt pricina la măhnirea lor.

Și fiind că nenea Burbea și leica Chiva erau omeni buni de inimă, cari-și iubiau copila lor, ca ochii din cap: a doua dⁱ de dimineța, când abia începuse a se rev^{er}să d^ourile, judele cu f^eta sa încălecară pe doi călușei mocănesci, o luară cătră munte.

* * *

— Bună odihⁿă, nene jude! V'ăți pus la popas?

— Ecă mai poposim puțin la umbră. Dar tu voiⁿice, d'unde ești și ce cauți pe la noi?

— Ei să nu fac vorbă multă, spun drept, c'am venit să caut slujbă, și dec' ai av^e și pentru mine loc între ciobanii d^tale, țⁱ-aș fi slugă bună și credincioasă.

— Nu-i vorbă, că de avut aș av^e, — dⁱse Burbea măsurând pe neșul voinic din cap până 'n tălpi; dar tu de unde ești, din ce părți ai venit și cum de-ți cauți pe vremea astă slujbă?! Ciobanii se tocmesc pe la Sf. Gheorghe și nu pe vremea asta, când oile-s la munte.

— Deu, nene jude, că mi-i și rușine să mai umblu dintr'un loc într'altul pe vremea asta, dar să me cređi că n'o fac din vina mea. Vei fi cunoscut p^ote pe Chirila lui Dancu din Vilcea, un oier mare, dar care cu neguțătorii lui păgubi mult și așă își v^endu toate oile chiar ac^u; er eu am remas din ciobanie, după ce am stat doi ani de dⁱle la el, că eră un om bun și cu frica lui D^eu; ne plătiă simbria totdeuna la vreme și fără nici o zăbavă. Silit așă, imi v^endui și eu oile mele, ce le-am căp^etat în simbră și luând banii plecăi din munte 'n munte, să-mi cap^et un stăpân de omenie, la care să intru 'n slujbă. Ș-auđind de d^ta, nene jude, că ești un om de care nu se p^ote plânge nimeni, venii și indrăsnii a te agrăi.

— Bine, băiete! O să ne înțelegem. Și decă putem face tocmelă, și te vei purtă omenesce, apoi cu ajutorul lui D^eu de mâne 'ncolo să intri 'n slujbă.

În scurt se făc^u tocmela. Andrei Vintilă, așă se numiă ciobanul, remase tocmit pân' la Sf. Dimitrie în slujbă la jupânul Burbea. Și fiind că judele cu f^eta sa remase mai dou^e săptămâni la stână, av^u prilej să vedă, că 'n Vintilă dăd^u de un om harnic și credincios, care își isprăvesce lucrurile bine și făr' de-a așteptă multe 'mbiate.

Dimineța când s^orele sărută stâncile cele mai inalte din piscul muntelui cu 'nt^eile sale rađe, Andrei se sculă, sc^otea fluerul din mânecă și cântă câte o doină, cât și ciobanii ceilalți tređiți ascultau frecându-și ochii la cântecul fermecat. Asta eră ruga lui de dimineța.

Când isprăviă, ciobanii toți erau în picioare, își dădeau binețe unul altuia. Strungariul intră în staulul ingrădit cu c^etină de brad și mână oile cătră strungă, unde ciobanii mulgeau laptele în gălete mari, unul nu eră așă de iute la lucru ș-așă bun de glume ca Andrei.

Unde eră el par că toți lucrau mai cu grabă și mai cu chef.

După prânđul de dimineța ce-l gătiă acum Ilinca, ciobanii porniau cu oile la pășiune, cântând unii din fluer, alții din gură.

Dar Andrei avea dintre toți versul cel mai frumos, cântecul lui s'auđiă peste toate celelalte:

Pe unde trec cu dorul meu,
Plânge érba pe p^{er}eu,
Pe unde trec cu jelea mea,
Plânge érba pe vâlcea,
Frunđă verde de mohor,
Mult mi-i dor și-mi vine dor,
De cea ț^{er}ă ce-am lăsat:
De cel codru străinat.
Plânge-me codru cu dor,
Că țⁱ-am fost bun frăđior;
Plânge codrule după mine,
Căci am fost frate cu tine!

Și când cântă el așă, Ilinca îl ascultă totdeuna tare cu drag...

Er s^era când se 'ntorcea Andrei cu oile dela pășune cu cân ecul de s^eră pe fluer, el nu viniă nici odată cu mânile g^ole la stână. Odată aducea mascată * dulce Ilincei, altă-dată câte un fus frumos de lemn de paltin tăiat și crestă cu meșteșug chiar de el. ênsuși — pe vreme ce ș^edea la umbra vr'unei stânci lângă oi. Ilinca luă lucrurile aduse de Andrei, i mulțamiă și când privirile ei așă din înt^emplare se 'ntâlneau cu a lui, roșiă până 'n albul ochilor și până 'n negrul p^{er}ului. Andrei oftă adânc, er ea se 'ntorcea de grabă, și cu inima turburată își vedea de lucru — nu cumva să bage cineva 'n samă că a stat de vorbă în vreme de s^eră cu un fecior. Dar gândul ei eră tot la el, și cugetul lui tot la ea.

Intr'o dⁱ se duse Ilinca să cul^{eg}ă floricele de pe c^ostele din fața s^orelui, căci sus la munte se află multe flori: săgeți roșii, clopoțele vinete, gheocei albi, lacrimi^ore și altele, cari le plac mult fetelor. Și când porni, eră un v^ec frumos, lăsat anume de D^eu spre veselă omenilor.

Dar tocmai la munte-i mai ciudată vremea. Acum i frumos și pân' ai bate 'n p^{al}mi se ridică o volbură neğră de nouri, care spriginită de un vifor țap^{en} se apropie și în câteva clipe ploie, v^ent, tunete și fulger saltă 'ntr'un joc turbat, v^ersând din v^ezduh riuri de apă, ce-ți mătură stână și oi, de nu le adăpostesci bine la p^olele vr'unei stânci.

Așă se 'nt^emplă și astă-dată. Ilinca — fără nici o grigă — se 'ndepărtase dela stână cale de un c^{es} și mai bine, când o ajunse un viscol, care i tăiă calea, de nu se mai putea 'nt^orce.

Mare fu spaima bietului tată, căci par' că se rupseră toate zăv^orele nourilor, ploia turnă ca din ciubăr.

Când se potoli puțin ploia și viforul, ciobanii, strungariul, baciul și judele porniră care 'n cătrău să caute pe Ilinca.

Andrei sciă pe unde avea ea obicei să umble. Până când dar ceilalți porniră intr'alte părți, el fugă cătră isvorul Linului.

Ilinca retrasă în dosul stâncii, d'unde isvorăia p^{er}reuașul, remase scutită de ploie; ș-acum zăcea acolo leșinată de frică cu floricelele ce culese risipite pe jos, cu capul pe mușchiul verde și cu trupul pe p^{er}ta g^olă. Fața i eră albă ca spuma laptelui, cosițele-i negre șerpuiău risipite, fără nici o r^enduielă pe iia albă 'n jos, ce i acoperiă creșcetu-i mlădios.

* Un fel de reșină de brad cristalină, care-l țin în gură fetele dela sat pentru dulc^eța și mirosu-i plăcut.

Cât o zări Andrei, cu o săritură ajunsese lângă dânsa. Se puse în genunchi și cu apă adusă în palme dela isvorul argințiu, i stropiă fața. Ilinca își deschise ochii și privi lung la Andrei.

— Unde-s eu, Andrei?

— Lângă mine, Ilinco, — dîse ciobanul ca fermecat.

— Mi-ai scăpat viața, Andrei, — șopti ea ridicându-se greu pe cotul drept, — îți voi fi mulțămitoare totdeauna. Eră să mor de spaimă.

Apoi adause roșind:

— Să mergem, Andrei!

(Incheierea va urmă.)

Virgil Oniți.

P e s t â n c ă . . .

Pe stâncă 'n fața casei vîstre
In multe nopți am plâns:
Acolo 'n pept iluzii dulci
De-a rîndul mi s'au stîns.

Vai! estui loc am concrețut
Plîngînd o taină-adîncă,
Ce numai tu o scii și eu
Și fagul de sub stîncă.

Cresci, fagule, cu drag doresc,
Cum crește dorul mare;
S'o chieme galeș umbra ta,
Trecînd pe cea cărare.

Și-un vîntuleț să 'n cîp'-atunci,
Mișcînd a tale frunze —
Și 'n plînsul lor remușcător
Un glas iubit s'auză.

Și să alerge 'n vîrful stîncei,
Chiemîndu-me pe nume;
Și l'al ei plîns să fie mut
Pămînt și cer și lume!

V. B. Muntelescu.

A p a .

(Urmare și fine.)

De apă ca medicament în timpul present se fac aplicările cele mai estinse. Adoratori mulți și mari ai metodei de apă s'au aflat în toate timpurile. Aplicarea ei ca remediu intern, însă nu jîcă rolul acel însemnat, pe carele îl aflăm ca estern.

În prima linie trebuie să privim apa cîn punct de vedere fiziologic, dar și pathologic, ca un ce mai bine acomodat pentru stîmpîrarea setei, în a doua instanță fîrte de căpetenie, ca pe mijlocul cel mai apt pentru curățenia corpului.

Cu tot dreptul să considerăm și să împlinim deci dorința acelu bolnav, carele aprins de bîlă grea și inflamatoare, cere beutură rece și recoritore; să-i dăm apă de cîte ori o doresce în bîlele de friguri inflamatoare, rheumatice, gastrice de fere și nervose. Circulația și mișcarea cea ageră a procesului vital, ce se condiționează prin beutură abundanță de apă, nu influințază numai asupra cualității sîngelui și părților organice ale corpului, dar chiar și asupra productelor de bîle într'

atîta, încât urcînd ea activitatea organelor de secrețiune din pele, rerunchi, intestine, contribue mult la evacurarea aceloră din corp. Prin apă abundanță se pot delătură și medicamentele stricaciîse, precum și veninurile adunate cu voia și fîră de voia în corp. Despre acestea din urmă putem afirmă, că subjiindu-se prin apă, devin mai puțin periculose. Privindu-se apa multă și caldă ca remediu emetic, va contribui la deșertarea lor din corp.

Rolul cel mai însemnat jîcă apa ca medicament estern. În privința acesta se usiteză în modurile cele mai multe și varie, încât feliiul acesta de medicare s'au ridicat la o specialitate mare a medicinei sub numirea de cură de apă rece, introdusă mai înteu prin Vincent Priessnitz și aplicată de el și următorii lui în tîte feliiurile de bîle. Așă aflăm apa aplicată: ca compresă, cataplasma, ca irigațiune, ca douche, ca scaldă generală, de șeșut, de picior, de talpe, de cap etc.

Cura de apă rece se mai pîte privi și aplică pentru învîrtoșarea escelentă nu numai a pelei, stomacului, intestinelor, plămînilor, rerunchilor și ca un mijloc de întărire pentru organismul întreg, ci chiar și ca o cură psihică pentru hypochondristi, pentru enervați, pentru cei demoliați, fîră energie și voință, pentru cei aplicați spre recelă, sensibili, iritați, precum și pentru cei depresi moralicesce.

Reasumînd acestea în espresuni tehnice, se pîte usită apa, ca un ce antiflogiologic, roborant, escitant, alterant, emolient, evacuant, derivant, resorbent, sedant, refrigerant etc.

Dacă reasumăm și bîlele apte pentru aplicarea apei rece, aflăm, că ea se pîte usită cu mult succes în tîte bîlele de reumatism acut, în neuralgii și în contra hypochondriei și hysteriei; la erupțiuni chronice de pele; în contra catarrhelor de stomac, obstipațiuni și hemorrhoidale. În bîlele interne cu friguri nalte (ferbinteli), precum tyfus, scarlatina, morbili, versat, erysipel, inflamații de creeri, de gît, plămîni, peritonita etc. se pîte aplică apa cu cel mai escelent efect.

Despre apa caldă putem aminti, că ea în prima linie se întrebunțază pentru curățirea pelei; mai de parte putem aduce prin apa ferbinte corpul nostru în o asudare abundanță. Ca resolvitoare sêu resorbătoare de escudate din țesetura organelor se pîte folosi apa cu succes mare.

În fine putem dîce, că apa se întrebunțază în tîte bîlele chronice.

Dacă facem o privire scurtă și asupra apelor minerale aflăm, că ele și-au efectul lor în următorele casuri de bîle:

Sân-Georgiu. Sub numirea numelui colectiv de S. Georgiu se înteleg mai multe băi și ape minerale, între cari se disting S. Georgiu și Valea-Vinului. Apele acestea cu drept cuvînt se pot pune într'o categorie cu apele de Gleichenberg, Bilin și Selters, de și pîte că în locuri mai frumose. Ele unice sînt proprietate romănescă și ajunsese în mîni destere, buna-ôră după cum cum au ajuns de a fi administrate de societatea „Hebe“, pot deveni cu timpul între bîile cele mai bine cercetate din Transilvania.

Băile zac în apropierea Năsăudului într'o regiune frumôsă muntosă încungiurată de păduri. Șoselele sînt bune. Calitatea lor se caracterizează de ape acre alcolice-muriatice, bogate în natron carbonic și chlornatriu. Influența lor medicamentosă s'a manifestat cu succes eminent în casuri de sorpiditatea mistuirii și a funcțiunii intestinelor, în hemoroide și anomalii de menstruațiune, în blenorvea interimală, în casuri învechite, de friguri, în bîle de ficat și splină, în contra catarelor de plămîni, în rerunchi — histeria, hypochondria, scrofulosa și slăbiciunea nervosă încă-și află aici remediu

Circul Romanilor.

imbucurătoriu. Apele lor calde se aplică în bôle reumatice și athrotice, frecând cele reci în casuri de slăbiciune.

Basna 1 $\frac{3}{4}$ mil. îndepărtată de Mediaș, posedă apă sărată, ce conține Jod și Brom. Ea se întrebuintează în contra scrofulor, afecțiunilor de podagră și rheumatism, la tôte ulceratiunile, adenita; struma (gușe) în tôte afecțiunile de os, rane vechi de pele, imflături de articulații și în catarrhe cronice de mitră.

Borsec, 3 mile dela confiniile Moldaviei, se bucură de ape alcalice, conținând în parte mare natron carbonic și fer. Apa lui se aplică în contra anemiei (lipsa de sânge), bôlelor de stomac, ficat; mai departe la bôlele cronice de plămâni, unde se împreună apa cu zer, paresa, rheumatism, în contra catarrhelor, în fine în contra hypocondrii și a bôlelor de alienație.

Buzias, 4 mile de Timișoara, posedă carbonat de fer. Apa acesta produce efect minunat în contra anemiei, chlorosei, hydramiei; se întrebuintează mai departe în reconvalescență după bôle grele. În contra sterilității, scrofulosei, rachitei, scorbutului, în frigurile învechite.

Carlsbad, în Bohemia, posedă, putem dice, apele cele mai vestite din lume. Puterea lor principală se bazează pe sările sulfurice și carbonice și pe proporțiunea nimerita a mestecării acestora. Indicațiunea lor se rectifică în tôte soiurile de catarrhe de stomac și de intestine cronice, hyperamia de ficat, ieterul (galbănare), etc.

Vâlcele (Eöpatak) este un loc de cură, a cărui ape conțin alcalii carbonice și fer. Situația lor este 2 $\frac{1}{2}$ miluri de Brașov într'un loc frumos. Daună că administrațiunea băilor nu se ingresează mai bine pentru salubritatea acestei calde. Apele acestea se aplică în contra catarelor cronice de stomac, haemorrhoidelor, hyperitroglilor de ficat și splină, obstrucțiunii habituale; în contra catarelor de plămâni, și blenorhoea chronică, catarelor de mitră și vagină. Asemenea își manifestează influința lor în scrofulosa, rachita copiilor, în contra podagrei și rheumatismului; influințază mai departe asupra carceilor hysterici, impotenții, anomaliilor de circulațiune, anemia, chlorosa și hysteria; în contra amenorrhoei și dysmenorrhoei.

Franzensbad în Bohemia stă asemenea în rândul băilor celor renumite. Apele lui sémână mult cu cele din Carlsbad, se deosebesc însă de acestea prin alte însușiri caracteristice, ele mai posedă glodul cel renumit feros și fer. Ele își manifestază influința binefăcătoare în tôte bôlele cronice, cari se bazează pe lipsa de sânge, slăbiciune și amortirea substanței organice, precum și pe o innervațiune slabită, de aceea se pôte aplică în tôte formele de anemia, chlorosa, bôle de pele cronice, scrofula și rachita învechită, la stase în pânțece. Scăldile de gazuri se pot întrebuintă pentru promovarea activității pele, pentru iritațiunea măduvei spinali etc. Bôlele de stomac, intestine, haemorrhoidale, bôlele de nervi își pot caută aici mântuirea lor cu succes eminent.

Geoagiu zace 1 $\frac{1}{4}$ mil. îndepărtat de Orăștia și posedă terme alcalice de 25—25.5°. Puterea lor vindecătoare se manifestază în conturbări de mobilitate și sensibilitate în paralyse, neurose, rheumatisme, podagră, după procese puerperale, în bôle cronice și măduva spinării; în contra ghindelor scrofulose, bôlelor de articulații și ôse; în morburile cronice de pele, precum și ulceratiuni învechite; așisderea în contra blennorrhoei organelor de respirațiune.

Gleichenberg în Stîria se deosebesce prin apa sărată, ce conține cantități mari de alcalii carbonice. Apele acestea se întrebuintează în tôte bôlele cronice ale tractului de respirație, așa la începutul tuberculozei

și la afecțiunile ei catarrhalice, la esudate plumonale. Mai departe în contra scrofulosei, catarrhelor învechite de stomac, intestine, ficatului gras etc.

Covasna zace într'o îndepărtare de 7 miluri de Brașov și 2 miluri dela confiniile sud-ostice a le țării. Apele sale sunt în parte sărate și se bucură de cantități mari de alcalii carbonice. Ele stau mai de mulți ani în renume bun în contra bôlelor cronice, reumatice și de podagră, neuralgii, morburile învechite de pele, ulceratiuni scrofulose, paralyse reumatice, slăbiciuni generale după bôle îndelungate, în contra catarrhelor de stomac și conturbări de mistuire.

Marienbad în Bohemia are ape în felul celor dela Carlsbad. Formele bôlelor în care se aplică acestea: sunt ingrămădire de flegmă, fere și acide în stomac și intestine, basate pe o timpire a acestora, dureri hamorrhoidale, stase în mitră, imflături de ficat, conturbări în secrețiunea ferei, în hypocondria. În bôle stase de pânțece, în podagra și reuralgii încă aduc folos.

Mehadia în Bănău, posedă terme de sulfure, afară de aceea chlornatriu și chlorcalciu. Apele acestea se usiteză cu succes bun în tôte morburile de pele cronice; în contra durerilor reumatice și de podagra, paralyse; în hypertrophii de ficat, splină; în contra scrofulor, neuroselor, contracturelor și anchyloselor produc efectul cel mai eclatant.

Ocna Sibiului e situată într'o depărtare de 1 $\frac{1}{2}$ de acesta; pozițiunea ei e neamicabilă. Apele ei se desing prin sare abundanță, mai conțin încă și Jod. Influența lor vindecătoare se exprimă în diversele forme de bôle scrofulose, reumatice și de podagră, la bôle cronice de pele. Hypertrophiile organelor ghindose, precum d. e. gușa; bôlele de mitră și ovarii, precum și bôlele de nervi: hysterie și hypertrophie, ce provin dintr'ensele își află în acele ape remedial lor cel mai binefăcător.

Zezin (Zaizon) doue ôre de Brașov, se bucură de ape acre alcalice-muriatice. Cantitatea de Jod în apele acestea o caracterizează pe deplin de o baie de Jod. Indicația acestor ape se rectifică în bôlele de scrofulosa și femeiesci, blennorrhoea și catarrhele bronchiale, în mărimea ficatului și a splinei, cu deosebire după friguri renitente. O parte din apele acelea e de mare ajutor în lipsa de sânge, chlorosa și la slăbiciunile femeiesci.

Tusnad, care zace într'o depărtare de 5 miluri de Brașov și de 2 miluri de Csik-Szereda, posedă ape carbonice calde și reci, precum și de fer. Locul acesta de baie nu se destinge numai prin apele binefăcătoare de scaldat și de beut, ci el se pôte privi mai mult de un loc climatic, unde în timpul cel frumos de veră tot felul de boinavi își dau rendez-vous. Situația lui este una din cele mai interesante, esceland prin munți acoperiți de arborii cei mai diverși și innalți, de stâncile cele mai selbatice, romantice, de aceea e incomparabilă. Aerul cel curat, bun și balsamic, precum și apele cele mai întăritore invită cu drept pe toți cei slăbiți la participare.

Bolnavii, cari își caută mântuirea lor în acest loc, sunt acei ce sufer de anemia, chlorosa, hysteria, hypocondrie, bôle de mitră, haemorrhoidale, imflături de articulații reumatice și de podagră, slăbiciuni de nervi, precum și afecțiunile catarrhalice și de alte feluri a le organelor de respirație și a stomacului.

Dr. Ioan Moga.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMANA“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei române. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Incheiere.)

Sabia fermecată, cu care feta împărătescă resbesce oști întregi, scoțând-o numai din teca, reprezintă pe Mars dacic, care după Lucian era simbolizat cu o sabie de fer.

Zabazius Zamolxis ca șerpe e represintat adese pe vasele și basreliurile mortuale nu numai ale Dacilor, ci și a Romanilor și Grecilor, unde între altele el reprezintă sufletele eroilor repausați.

Dacii petreceau la inmortentări în veselii, bachanale și ospetări, inchipuindu-și că morțea nu-i o soluție a ființei, ci o schimbare simplă de viață sub pământ. Zamolxis se retrăgea, după Herodot, în chilie subterană în timp de trei ani, spre a reapăre la al patrulea (IV § 95). Despre ospețele mortuare ni vorbește o piatră monumentală și păstrată în muzeul din București, unde aflăm pe un om jumătate culcat pe pat, cu tunică și invelit cu o mantă, rădēmându-se pe cotul stâng și ținând în mână stângă o cupă, în cea dreaptă ceva de mâncare; o femeie îmbrăcată cu peplos și cu capul acoperit cu vël stă pe scaun; la mijloc însă mensea tripea încărcată cu bucate; jos o inscripție greacă: „Apollodor, fiul lui Nicias, salutare“.

O reminiscență sunt ospețele usitate la Români după inmortentări. Despre nemurirea sufletului aflăm următoarea reminiscență în legenda rëndunicea: murind copiii, nevêsta se bucură, însă când muriră socrii, ea bocia; întrebând-o bărbatul despre cauză, ea respunse: „După copiii noștri n'am plâns, ci am jucat și am ris, pentru că pre bine am știut unde se duc ei, că merg în raiu, eră după socrii cum n'oiu plânge, sciind bine, că pentru faptele lor trebuie să mergă la munca vecinică a iadului“. Pricepem, că bărbatul a fost iritat, căci la Daci femeile ingrigiau exclusiv cultul religios; că e o reminiscență dacă, ne documentă impregiurarea, că vrând a o bate bărbatul pentru purtarea ei, ea se pface în rëndunică și sboră afară.

Șerpele ca simbolul lui Zabazius Dionisius și al lui Zamolxis devine la Daci un demon rău, simbolul grôzei și al nimicirii, și ca atare stindardul lor militar sub chip de un bălaur mare cu cap de lup, din acărui gură căscată se zărese niște dinți mari și limba; el era fiesat pe un bêt sub gâtleg. În timpul luptei el se purtă orizontal (veđi Columna lui Trăian, ed. Fröhner, p. 104). Căpeteniile dace supuse lui Trăian sunt reprezentate ca bălauri într'o poziție înclinată (Fröhner, ib. p. 81). Sub dominațiunea romană în Dacia se introduse bălaurul și în armata romană. După Eckhel, doctrina nummorum VII 343, aflăm pe monetele provinciale ale Daciei sub împăratul Decius, alăturaea geniului Daciei, un cap de bălaur. Și la poporul român se află reminiscențe despre bălaurul dacic, care s'a introdus dela Sciți. Poporul vorbește de ființe, cari „sub nume de bălauri au trup de șerpe și graiu omenesc, și cari, când se luptă cu vitejii Fêți-frumoși, se lovesc cu ei în buzdugane, eră când alungă vre-o pradă, o alungă cu o falcă în cer și cu una în pământ“. „Însă ei sunt totdeuna învinși de cătră Fêți-frumoși și tăiați în multe bucăți, carele cercă a se impreună până ce asfîntesce sôrele“. (Vas. Alecsandri, Poesii populare, p. 12). Eră în legenda pajurei un bălaur cu 12 capite, ce ese dintr'un iaz mare din cealaltă lume, mănca puii pajurii de pe un copac. Un fêt-frumos ajuns în cealaltă lume scapă drăguța sa, il taie paloșul seu și pajura spre mulțămire il duce în astă lume. — Șerpele il găsim pe obiectele

monumentale dace adese reprezentat ca incolăcit pe un pom.

În legenda ciocărlanului am vëđut, că o babă dede fetei îndrăgite de sôre, adecă deitei Bendis seu Mendis un pomușor, cu care făcând ea de trei ori în cruciș, se rădică în sus spre sôre. În legenda porumbului ni apare un arbore, în a cărui crepătură se află trei porumbi năsdravani, având multe strae frumoșe, comore și ecuipage. În legenda pupăzei paltinul vorbește cu o părechie săracă, căreia i dăruiesce bani și în urmă o pface drept pedepsă în paseri. Avem aicia a face cu o deitate, care, ca Zabazius Dionisius, se străformă necontentit în vultur, șerpe, taur și capră, în arbore, spre a reprezenta o idee religioasă. Urme de astă deitate transformabilă aflăm la Daci pe o monetă dacă găsită în Dacia, pe care calul are în loc de rosetă în fața sa un arbore. Pe o altă monetă aflăm pe revers un călăreț ținând la spate o ramură cu trei craci. Pe o altă monetă dacă aflăm la reversul ei o cracă de pom pe un cal, eră pe aversul ei capul lui Jupiter (Zamolxis). Eră pe partea convecsă a talerașilor dace de aur cu curcubeu se află câte un cap de pasere incungiat de craci, seu un miel, șerpe. (Tocilescu, ib. tab. H, nr. 4, 5). Am vëđut mai nainte, că Zabazius e reprezentat pe inscripțiunea greacă din Coloe în Frigia ca vultur pe un cal. Deci e probabil, că acest pom din legendele românesce e ênsuși Zamolxis Zabazius, care pfacându-se în arbore sêvrșesce o nouă faptă, arată o nouă ênsușire ômenilor.

Într'o legendă românescă am vëđut, că o babă vrăjitoare dete unei femei sêrmene o buruênă, ca să o pörte în sin, ca să nască un copil. Femeia desperată nascu întru adevăr apoi o fêtă, ce o numesce Dină. Pe asta dină o pface apoi mașchea ei în prepeliță și un moșneg dintr'o grădină afurisită eră să ucigă pe tatăl ei desperat, de nu trecea pe lângă grădina astă un moșneg, un băt și o băiată. Aici erăș descoperim o taină scandalosă a curții lui Zabazius Zamolxis. Mașchea este deitea Cotito, muma lui Zabazius, eră Dină este dina Bendis seu Mendis. Buruêna fecundătoare ne apare ca mătrăguna din țilele de astăzi, numita și „Împărătescă“, eră de Romani Mandragora. Mandragora eră mult cultivată la Sciți, unde pe Cununa dela Novo-Cerkask o aflăm reprezentată cu frunze mobibile în prējma deitei frumoșe scito-persane Anaitis, care veghiéză asupra produțiunii în natură, (Odobescu, Cununa dela Novo-Cerkask în Analele Societății academice române, a. 1877, pag. 279), ca deitea generațiunii. Asta idee religioasă se află și la Romani și Greci. Pe basreliurile scite-persane din lazili-Kaia dl Perrot allă, că din flôrea lot, care inlocuesce aicia din cauza regiunii matraguna, ese câte o cruce cu torte, pe care se află o mică figură formată din doue picôre cu un bust merdun și un cap rotund fôrte mare de asupra, ce spëndură cele doui divinități principale, cea bărbătescă și femeiescă ale grupei (la Odobescu, ib. p. 276). N'avem noi aicia vre-o indegetare asupra baterii în cruciș a pomului din legenda română?

Am vëđut sus, că atât deul Zabazius Zamolxis, cât și dina Bendis seu Mendis, se străformă în paseri. Am vëđut și pe basreliurile sarcofagului dela Resica genii inaripați, din cari unii se țin îmbrățișați, ca cum ar trage un danț imbinat, alții sunând din cimbale și cântând din flaută și naiu. Pe basreliurile altariului mitraic dela Slăveni însă aflăm pe lângă grupa principală un om întepând un bou, pe care l'a prins de cörne, urne sântite și paseri simbolice, apoi mai jos un car tras de doui cai, doue figure într'o poziție de rugăciune și în fața unei paseri și a unui cap de taur (Muzeul național nr. 8 din a. 1837 la Odobescu). Eră pe mai multe monete dace dintr'o epocă fôrte anterioară

aflăm pe Zeus ethophorul pe tron, ținând în mână dreptă un vultur (Boliac, Trompeta Carpaților nr. 939, fig. 41 și 44), ce corespunde intru câtva legendei românesce, în care moșnegul ospetază pe ciocărlani. Pe o cană de argint aflată în Permu din Rusia, vedem sub picioarele Venusei scitice-persane Anaitis, doi păuni față în față, ér bolta ei rotunjită e ornată cu porumbei și prepelițe, pe mâna-i dreaptă însă ține un șoim cu cioc cocărljat, spre a-l adăpa, ca să vegheze la rodirea și repausarea naturii. (Histoire de l'Academie des Inscriptions, 1755, t. XXX p. 777 și A. Odobescu, ib. p. 248). Éră pe punctul central al fașiei concinului cununei aflate la Novo-Cerkask în Talus-Meotis zărim în dreapta și în stânga portretului ei, câte o pasere mică de aur cu fața înainte, cu aripele abia deschise și cu ghiarele strinse sub picioare. Aceste două paseri sunt încrăstate cu turchize ovale. O mare fibulă găsită în Siberia pe malurile râului Tom ni reprezintă o accuilă fantastică cu aripele jumătate destinate, strivind sub ghiarele ei o capră siberică, éră în muzeul Ermitagiului din Petersburg aflăm „o mică statueta completă de aur a unei paserele, în stare de repaus“, ce „ține sub ghiare o rață séu póte o lebedă“, „gușa și pânțele i sunt acoperite cu imbricațiuni perozale“. O simplă placă de aur din muzeul ermitagiului din Petersburg are aspectul unei paseri, dară corpul e de forma unui pește, impodobit cu solți de granat, ciocul însă i e foarte mare și cocărljat.

Ací dăm de urme ale străformării păsărilor în alte vietăți, ce este atât de caracteristic în legendele populare române despre paseri. De timpuriu ajunseră paserile în Scitia și Persia obiectul unei întinse orfeurării îngrădite, pe care Gotii eșind din Palus Meotidei o respândiră prin totă Europa. Mai tóte motivele orfeurării îngrădite moderne sunt în de-comun luate din acesta orfeurării îngrădită scitică. Animalele acestea, dice dl Odobescu, (Cununa dela Novo-Cerkask, Anal. Soc. Acad. 1879, p. 258) „transportându-ne în regiunile Asiei centrale, ne arată o faună și o arte, fără sémén până acum printre produsele cunoscute ale industriilor anticuității; este în aceste obiecte un ce straniu și confus, un ce fantastic și feros, un ce esuberante de sumptuósă selbătăcie, ca și în imaginațiunea întunecată a unor popóre, dedate numai cu cruzimile resboiului și ale pradării“. Urmele orfeurării scite-persane le aflăm în aquila de bronz din biserica s. Ambrosiu din Milan din secolul al VI-lea, în sfta rotundă din mănăstirea Brixen din Tirol din sec. al VII, în giulgiul s. German din sieriul lui din biserica s. Eusebiu din Auxerre cîn Francia din sec. al VII-lea și în acula de bronz din catedrala carlovingiană dela Aix-la-Chapelle din secolul al XIV-lea. Aquila cu acire în forma scitică, adecă cu forme țepene și rigide și cu posturi magistrați și impunetóre le aflăm pe mantaua roșie, așa numită „Cappa lui Carolomagnul“ din catedrala dela Metz, cum și pe haina mortuară a regelui danez Canutu cel mare din anul 873. Deci e sigur, că atât mai mare inriurintă trebuia să aibă ea cât și cultul păsărilor Anaitis asupra Dacilor, cari erau megiesi cu sciti. „In vechime se observă un fel de misterios acord“ dice d. Odobescu, „în mișcările popórelor barbare dela Istru până la Fase, astfel în cât faptele vitejesci ale lui Mitridate cel mare n'au lăsat în nepăsare pe Leții din Dacia și cu vre-o sută 60 de ani în urmă luptele desperate ale lui Decebal în contra lui Trăian n'au remas fără de un tumultuos resunet printre muntenii neînfrânați ai Caucasului; acesta comunitate de interese n'a esistat numai în politică, ea de sigur se întindea cu modulațiuni diverse la graiuri, la credințe, la usuri“ (ib. p. 313).

Și intru adevér pe basrelievurile columnei trăiane figurează călăreți, imbrăcați peste tot cu zale, în partea

Dacilor combătând pe Romani. Zale purtau, după Tacitus Persii, Partii și Sarmatii séu Scitii, megiesii Dacilor. Intr'o boltă funerară sub muntele Mithridat la Kerci (vechia Panticapea) aflăm figuri călăreți și pedestrași ferecate cu zale și incoifați cu căciule ascuțite. Dară chiar în vasele aflate în Torontal în Ungaria se află de asemenea figure cu zale. Și mai mare dovédă ni aduc fibulele dela comóra aflată la Petrósa la 1837. numite de Romani „cloșca cu pui“, unde atât procedările ornamentării, cum și motivele ofeurării îngrădite sunt asemenea cu cea scitică.

După d. A. Odobescu datéză fibulele dela Petrósa unei epoce mult posterióre cununei dela Novo-Cerkask. Cloșca cu pui dela Petrósa corespunde intru câtva cloșcei cu 7 pui — gallina cum pullicinis VII. dăruită de cătră regina lombarda Teodolinda la a. 595 catedralei dela Monza. Óre nu s'ar puté urmări aci vre-o urmă de a unui cult pasăresc dac ce s'a streplântat la Romani? Pe un medailon de lut roșu aflat în ruinele cetății Aransio (Orange) din Francia meridională aflăm în relief o cloșcă cu trei pui cu un spic de grâu și cu o inscripție. Găina alba eră, după Angelo de Gubernatis, la Romani de bun augur din cauza puilor de aur, ce ea scotea. Éră la Romani esistă un basm, în care se dice, că „se întind zablăele și se bate cu maiele când sosese cucoșul cel care . . . vèrsă din el . . . bani“. (Odobescu, Tava în Columna lui Trăian, 1877, p. 516).

Venusa Anaitis eră deita rodirii și privighiă asupra curăței și repausului. Ca emisari ai ei aflăm pe șoimii din Caucas, Volga și Irtisc, unde ei reprezentau emblema puterii și a vitejiei, în Persia și Scitia aquila séu acira. Prin o combinație imaginară reese din acesta încuscire un tip supranatural de aciră cu doue capete. Astfel găsim pe basrelievurile dela Iazili-Kaia în dosul deitei Anaitis, pe pórtă de pétră din ruinele dela Eiuk, cum și pe stâncele Pteriei alătura cu Vinerea și deul Oman, soțul ei. În curénd ajunse acira cu doue capete a figură la Arsacidi și Sassanidi ca emblema stăpânirii, de unde o adoptară Maometanii (Longperrier) din Asia mică, și Saraceni cari cu stoffe de mătăsărie întipărite cu acire bicefale o introduseră în Europa. La a. 1345 adoptară împérații Germâni acira bicefală ca emblema împérației. Din monuminte mortuare aflăm, că și imperiul bizantin se servi de acira bicefală ca emblema. Pe o polă de icónă din mănăstirea s. Lavre dela muntele Athos aflăm o aciră bicefală, avënd între ambele capete coronate o cruce cu trei rescruci, de desubt o inscripție (Odobescu, p. 262).

În timpul de astăzi aflăm pe acira cu doue capete figurând ca emblema stăpânirii la trei împérații mari. De asemenea origine și desvoltare au de sigur celelalte embleme ale staturilor Europei, ca ale leului, porumbului, șerpelui etc. Emblemele stăpânirii isvoresc dintr'un cult religios al deităților anticității și ca atare reprezintă, de și culturile păgâne s'au înlocuit pretotindenea prin cel creștinesc, o simbolizare a puterilor divinitare, sub ale căror patronagiu s'au pus staturile moderne și familiile cele mari aristocrate ale Europei. Fiesce-care emblema de astăzi conține o episodă istorică din cultul religios al păsărilor noastre de astăzi.

Înțelegem deci opul dlui S. Fl. Marian despre ornitologia poporană română, și constatăm cu mare plăcere însemnanța lui pentru sciințe, istorie și archeologie. Credințele și superstițiile poporului român despre paseri ni apar ca mici reminiscințe ale unui cult religios, ce în anticitate domnia în țerile romane și ale cărui urme nu s'a putut stinge nici prin creștinism.

Dionisiu O. Olinescu.

Premierea femeilor frumoase din România.

În nrl trecut al foii noastre reproducem după „Resboiul Român“ din Bucuresci un apel pentru premiarea celor mai frumoase femei din România.

Drept respuns la apelul acela reproducem acum din „Românul“ următoarea apretiere interesantă :

Cele publicate în „Resboiul Român“ despre concursul frumuseții trebuie considerate ca o glumă sau ca o rătăcire malicioasă, ca o convocare la rebel între frumoasele Românce. Din norocire, executarea proiectului va fi cu neputință și rezultatul votului este lovit din capul locului de nulitate.

Conform cu publicațiunea, toți Românii din orice parte a țării sunt invitați a lua parte la vot ; dar, fiind că comitatul n'are nici un mijloc a constrânge pe nimeni să-și exercite dreptul votării, se înțelege că numai acei bărbați vor vota, care au un interes personal, adică care speră a dobândi pentru votul lor vr'o favoare dela acea domnă sau dșoră a cărei nume și adresă vor inscrie în biletul lor. Ce temei poate pune comitatul p'un asemenea vot cumpărat, negreșit nu cu bani, dar c'o sărutare, c'o ochiadă, c'o făgăduielă ? Bărbații căsătoriți nu vor pute vota de cât pentru soțiile lor, căci nu încapă indoielă, că ele vor ingrigi a se incredința ca bărbățul lui să-și dea votul pe seama lor. Vai celui bărbat care ar îndrăzni a da adesiunea sa unei alte femei ; ochii lui ar fi în mare pericol, și cu drept cuvânt, căci orb sau orbit trebuie să fie soțul care nu vede în soția sa culmea perfecțiunii și non plus ultra al frumuseții, și decât draga nevestică nu-i scote ochii pentru frauduloasa lui purtare, i va sgăriă cel puțin obrazul ca unui obraznic ce este. Tot cam astfel se va întâmplă cu toți logodiții și amanții, cu singura deosebire că ei nu vor vota de frică, ci de convicțiune pentru logodnicele și amantele lor. Nu poate fi indoielă, că soțiile, logodnicele lor, vor ingrigi și stărui a vedea biletele de votare subscribe, sigilate, adresate și pornite.

Care va fi dar rezultatul ? Numerul aleselor va fi egal cu numărul votanților. Nu există un criteriu al frumuseții ; proverbul strămoșesc „de gustibus non est disputandum“ lasă fie-căruia deplina libertate în aprecierea plăcutului, și comitetul nu impune votanților obligațiunea d'aș motiva votul. Dar să admitem, că unele femei vor isbui să dobândescă mai multe voturi de cât surorile lor, în acest caz, toate cele remase în minoritate vor protesta, vor ataca alegerea și o vor declara de frauduloasă. Pe d'altă parte nenorocitele premiate vor atrage asupra-le ura și critica celor nepremiate, astfel că vor avea a plăti cu amarăciune indoielnica distincțiune a preferinței votanților.

Am șis că proiectata premiere a femeilor frumoase, decât nu e o glumă, nu poate fi de cât o rătăcire malicioasă, fiind că nu poate avea alt scop de cât a provoca discordia și zizania secului frumos : decât proiectul s'ar executat, se vor ivi după întâi junie o mulțime de certe și de lupte, pe față și ascunse, între adorabilele divinități și n'ar fi de mirare decât lucrurile ar ajunge până a se lua de pâr și aș smulge reciproc codelor (cel puțin cele cumpărate la coalfori). Fiind că premiile vor fi neapărat în mare minoritate (în fie-care județ numai câte una, în Bucuresci cinci și în Iași, Galați și Craiova câte două) sêrmancele aceste vor fi persecutate, hulite și chiar bătute ; vor trebui să renuncie la un trai liniseit, la o viață socială, la vr'o legătură de amicie c'o altă

femeie. Biete e victime ale comitetului pentru premiarea frumuseții vor fi silite a fugi din societate, a se refugia în vr'o mănăstire sau a se ascunde în gaură de șerpe.

Dar nu numai atâtea, premiarea frumuseții, va avea și alte consecințe rele și triste : Femeile care n'au reușit, vor atribui nesuccesul lor votului soțului, logodnicului, fratelui, părintelui sau amantului, și ecă discordia în sinul familiei, căci femeile toate sunt nu numai frumoase, dar și ambițioase. Eu cel puțin n'am cunoscut în viața mea o singură femeie care ar fi creșut, că o altă femeie ar pute fi mai frumoasă de cât dânsa. Resultat al ambițiunii. Mi-aduc aminte — eră în timpul lui Alesandru Ghica — că un mic boiar, un pitar, decât nu me înșel, adresă Domnului o petițiune, rugându-l cu lacrimi ferbinți și cu genunchi plecați să se milostivească binevoind a-i trâmite o invitațiune la balul curții dimpreună cu soția sa, căci, de nu va primi-o, cucóna lui îl amenință a se despărți de dânsul. De și a trecut mult timp d'atunci, de și societatea modernă a făcut mari năntări, tot n'aș pune mâna în foc, că nu se mai găsește și astăzi măcar o femeie, capabilă a cere divorțul fiind că bărbatul sau a înșelat-o, nevotând pentru dânsa, și că astfel n'a dobândit un premiu al frumuseții, pe care-l merită d'o mie de ori mai bine de cât schilodele acele care numai prin fraudă, prin intrige sau alte mijloce de cari ar trebui să le fie rușine, au putut dobândi voturile unor bărbați a căror moralitate e destul de cunoscută.

O altă obiecțiune este nepracticabilitatea, chiar imposibilitatea executării proiectului : decât toți Românii, și proiectul nu exclude pe nimeni, sau fie numai majoritatea Românilor, să șicem un milion de bărbați, ar lua parte la vot, cum va fi cu puțință a sêvêrși în timp de o lună numai despoierea scrutinului ? să se numere și să se inscrie numele și adresele femeilor frumoase, să se facă controlul, căci trebuie verificat decât nu cumva vre-unul să fi trâmisi două sau mai multe bilete de vot. Desfid pe dl secretar al comitetului să sêvêrșescă aceste operațiuni, această lucrare gigantică, în timp de trei-deci zile, căci ar trebui să numere, să despecetuiască, să inscrie și să verifice pe di câte 33,333 bilete. Dar decât n'ar vota marea majoritate a cetățenilor, atunci rezultatul votului, ne mai fiind espresiunea majorității, nu mai este de nici o valoare, este lovit de nulitate.

Neputând admite ca „Resboiul Român“ să aibe înima atât de rătăciosă ca să vire într'adins discordia în sinul societății, nu remâne de cât supozițiunea că a voit să glumescă, să-și bată joc de adorabilul secul frumos. Dar nu e nici batjocură, nici glumă, ci un adevăr necontestabil, e tot adevărul și nimic de cât adevărul, când șic cu sinceritate și cu deplină convingere, că toate româncele sunt frumoase și că toate merită nu numai bijuterii, stofe, corone și medalii, ci încă iubirea și devotamentul bărbaților ; și că eu aș vota cu mare plăcere pentru toate fără nici o excepțiune și pentru fie-care în parte premiul întâi al frumuseții, ca unul ce am onoare a me pute numi încă al lor adorator și

Contemporan.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1884. —

Sesiunea generală a Academiei Române s'a deschis la 6/18 marte, sub presiul diui Dimitrie Sturdza.

Cu asta ocaziune secretariul general, dl V. A. Urechia a citit raportul anual despre activitatea Academiei și a secțiunilor ei în decursul anului încetat.

Totodată s'a presintat programa lucrărilor sesiunii

generale din anul 1884. Acesta indică alegerea comisiunilor obișnuite, citirea raportelor comisiunilor pentru premii alese an, primirea legatului făcut Academiei de repositatul Hagi-Vasile, determinarea subiectelor de pus la concurs pe anii viitori, modificarea articolului 36 din Regulament, cestiunea ortografiei și a dicționarului, regularea novelor sume acordate de cameră pentru Academie prin bugetul ministeriului instrucțiunii publice și cultelor pe anul 1884—5, votarea regulamentului pentru biblioteca Academiei, formarea bugetului pe anul 1884—5, alegeri de membrii onorari și corespunzători, luarea dispozițiilor necesare pentru instalarea publicațiilor și a bibliotecii Academiei, dispozițiuni pentru tipărirea manuscrisului dlui Gr. G. Tocilescu „Țărânul român”, premiat de Academie în sesiunea generală din 1882, dispozițiuni pentru tipărirea Psaltirii în versuri a mitropolitului Moldovei Dosoftei, alegerea delegațiunii pe anul viitor 1884—5.

Abia se deschise sesiunea generală și etă cetirăm în „Românul” următoarea notiță :

„Ivindu-se ore-cari neînțelegeri între dl Sturdza, președintele Academiei române și dl V. A. Ureche, secretarul ei perpetuu, întregul biurou al acestui înalt așezământ și-a dat demisiunea.

„În urma acestui incidinte, și dl V. A. Ureche s'a retras dela secretariat.

„S'a ales un biurou provisoriu compus din dnii Alecsandri, Ion Ghica, Bariț și Sion ca secretar”.

În urmarea acestei notițe, secretariatul Academiei publică în acelaș diar următoarea deslucire :

„Unele diare din capitală au dat relațiuni controversate asupra faptului retragerii delegațiunii la începutul sesiunii actuale.

„Secretariatul este autorizat a aduce la cunoștința acelor diare, că prin întinderea crescândă a atribuțiunilor Academiei s'a ivit necesitatea complectării unor articoli din statute și regulament, relative la atribuțiunile oficiilor administrative. Pentru propunerea acestei modificări s'a ales o comisiune și spre a nu se prejudecă întru nimic lucrarea ei, membrii delegațiunii și-au dat demisiunea, după care Academia alegându-și un biurou provisoriu ș-au rezervat a-și alege noua delegațiune după desbaterea modificării propuse la statute și regulament.

„Secretar general G. Sion”.

Acuma Academia ține ședințele sale sub presiul dlui Ion Ghica.

Vineri în săptămâna trecută se ținut ședință publică. Cu asta ocaziune dl Tocilescu făcu un raport asupra cercetărilor din urmă întreprinse la turnul dela Adam Cliși.

La concursul de premiu pentru cea mai bogată culegere de melodii naționale, au intrat patru lucrări. Una de dl Vulpian, care cuprinde 766 piese ; a doua de dl A. I. Stoienescu cu 178 arii ; a treia de dl T. Oprescu care conține o sută de melodii ; a patra, anonimă, care cuprinde asemenea 100 de piese. Este de prisos să constatăm importanța acestor culegeri pentru muzica noastră națională.

Cercul Romanilor.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 137. —

Cine nu cunoșce vechia și renumită. exclamațiune a Romanilor, cu care atacau pe domnitorii lor : „Pānem et circenses!?” Pāne și circuri ! Pe atunci Romanii decăduți nu mai avem altă dorință, decât să-și sature stomacul și să se desfăteze în spectaculele drastice ale cercului. Istoria a eternizat pentru posteritate figu-

rele selbatice ale gladiatorilor, cari cu niște cuți bine ascuțite se tăiau pe mörte.

Însă setea de sânge a poporului nu se mulțumi mult cu lupta ömenilor ; ci doriă o vedere și mai înfricoșată și mai grozavă. Domnitorii făcură poporului pe voie ; în curënd apoi între gladiatori se lăsară tigrii, lei și alte animale selbatice. Aceste animale întieu spin-teau pe ömeni, apoi se sfășiau pe sine.

În timpul acesta începü și prigonirea sängerösă a creștinilor. Lui Nero, renumitul împărat crudel, i plesni prin minte mai întieu ideia, ca animalele selbatice să nu se mai slobödă spre gladiatori, ci spre creștinii făcuți prinsonieri.

Ilustrațiunea noastră represintă scena, când împăratul Nero, rentors din resboiul cu Grecia, a dat o mare serbare în amfiteatrul care cuprindea 80,000 de ömeni. Strălucita curte împăratăscă, senatorii, amploiații, curtenii și niște femei îmbrăcate cochet impresurau pe împăratul în logia sa decorată cu flori și cu vase pline de flori.

Amfiteatrul eră indesuit de lume, care așteptă cu curiositate încordată începutul spectacolului ; er împăratul ședea fără simțire în tronul de porfir și nu părea a observă pe cei din giurul seu.

După obișnuitul duel al gladiatorilor și după transportarea morților, o vedere curiosă și încă ne mai pomenită se oferă privitorilor. O ușe laterală a amfiteatrului se deschise și intră o grupă ciudată : bătrāni, bărbați, femei și copii, cărora li se deteră 'n mână arme, dar cari probau prin atitudinea lor, că nu din bună voie veniseră acolo. Ei erau creștini. Au fost prinși, căci Nero i-a acusat, că dēșii au aprins Roma, de și ęnsuși împăratul dete ordinul să se aprindă 'n mai multe locuri.

Ilustrațiunea noastră infătoșeză momentul acela, când o parte a creștinilor, după o fugă scurtă, mōle de ghiarele fierelor. Unii bărbați încercă a reziste cu armele ce li s'au dat. Punctul central al acestei lupte înfricoșate este o grupă, care în deosebi ni atrage luarea aminte. Acesta e o păreche de ömeni, bărbatul și soția sa, cu doi prunci ai lor. Părintele, cu brațul redicat spre cer, invöcă resbunarea aceluia asupra despotului ; er mama, care par că nu mai simte nici o durere pământăscă, așteptă cu resignațiune mörtea de martiră, pe când copiii — un băiat și o fetă — cu prinși d'o gröză teribilă, își caută scăpare la părinții lor ; dar însădar ; peste câteva minute și sângele lor nevinovat coloröză roșu pământul amfiteatrului. Er poporul aplaudöză cu frenesie acest spectacol demonic.

I. H.

Literatura și arte.

Teatrul Național din Bucuresci. Despre „Hatmanul Baltag” operă bufă, de dnii Caragiali și Negruzzi, muzica de d. E. Caudela, criticul musical al „Românului” scrie aceste : „Avëntul musical, ce ia dela un timp incoa Teatrul Național, este förte imbucurător. Afară de acest nou interes, care din ce în ce va atrage publicul și va aduce prin urmare prosperitatea teatrului, este școlă musicală română ce începe a se afirmă, este cariera artistică ce va deveni mai practicabilă la noi. Ori-care ar fi înălțimea și meritul lucrării ce dl Caudela a presintat săptămâna trecută publicului bucurescean, ea însămnă un pas mare al mersului nostru înainte pe tērēmul artistic, ea va putē chiar fi considerată ca unul din motoriele ce au dat öre-care impulsione mișcării nōstre musicale”.

„Poesiile lui Eminescu se află de vëndare la Bucuresci, în tōte librăriile, cu prețul de 4 lei esemplarul.

Din această colecțiune reproducem și noi poezia din nr. presintate.

Teatru român în Deș. Dl G. Aug. Petculescu, compunându-și trupa de nou, a început să dea erăș reprezentățiuni teatrale prin diferite orașe. La 22 marte s'a jucat la Deș piesa „Pantalonul roșu”, comedie în un act, tradusă din limba franceză de dna M. Teodorini și „Bărbații fermecați” comedie originală cu cântece în 3 acte de M. Pascali. La 23 marte s'a reprezentat „Esecutorul de Paris”, comedie franceză în 2 acte, tradusă de dna M. Teodorini și „Rusalile”, comedie originală cu cântece în un act de V. Alecsandri. Pentru 25 marte s'a anunțat piesa „Soldații români” și încă una. Trupa se compune din persoanele următoare: A. Dobricean, I. Dobricean, E. Iovescu, E. M. Mihailescu, S. M. Constantinescu, I. Bogoi și T. Ungurescu, dimpreună cu directorul. La Deș vor mai da 2 reprezentațiuni, apoi se vor duce la Năsăud, Sighetul Marmației, Arad.

Teatrul din Galați. Țiarele din Galați sânt pline de dări de semă asupra reprezentațiunilor trupei dlui Gr. Manolescu. Până acum această trupă a jucat trei piese: „Dama cu camelii”, „Doi serginti” și „Doue orfane”. Țiarele laudă jocul actorilor, însă deplâng nepăsarea publicului, care nu incuragază cum se cuvine pe acest artist atât de activ. Mai mulți tineri gălățeni au format un comitet pentru a mai scutura indiferentismul gălățenilor intru cât privesce cestiunile de artă.

Teatrul din Iași. Duminecă seara s'a dat în Iași a doua reprezentațiune a piesei dlui S. Bodnărescu, „Lăpușnenu Vodă”, dramă în 5 acte.

Esplicații asupra sistemului de măsuri și greutatei metrice, cu tabele de prefacerea măsurilor noi în măsurile vechi și vice-versa, de M. Vergolici ingeniari, a eșit de sub tipariu la București.

Tesă de doctorat. Dl dr. Aureliu Sterca Șuluț a dat publicității în Budapesta în limba ungerescă o scriere intitulată: „A neologismusok kerdése a román nyelvben” (Cestiunea neologismelor în limba română.) Broșura are o estensiune de 37 pagine.

Țiare de toate Țilele „Românul” din București află, că „Gazeta Transilvaniei” din Brașov, care acum apare de trei ori pe săptămână, va deveni peste puțin Țiar cotidian. Tot în „Românul” cetim, că Țiarul politic de toate Țilele, dcspre care vorbirăm în nr. trecut, va apăre în curând la Sibiu. Director al acestui nou Țiar va fi dl Nicolae Christea, fostul redactor al „Telegrafului Român”; cu partea literară va fi însărcinat dl Ioan Slavici, cunoscutul novelist.

Anuariul României pe 1884 a apărut la București. Această călăuză conține: statistica țerii, notițe asupra finanțelor, comerțului și industriei, un dialog român-frances-germân, adresele stabilimentelor oficiale, bănci, case de comerț și profesiunile liberale. Adresele sânt puse pe ordine alfabetică și pe profesiuni. Acest anuaru publicat de dl F. Damé se găsește de vânzare la librăria Socec.

Foi noue. „Doina” se numește o nouă foie musicală și literară apărută de curând la București, care credem că va fi salutată cu plăcere de toți iubitorii de musică. Va eși odată pe săptămână și se pôte abonă în librăriile de acolo. — „Țera nouă”, este o revistă științifică, politică, economică și literară, care eși în săptămâna trecută la București, redactată de dl Ion Nenișescu. Această revistă, cuprinde, după moda nouă introdusă de unele reviste din București, și text frances, de aceea are și un titlu frances: „La Roumanie nouvelle”. Apare de doue ori pe lună. — „Revista Societății Sentinela Românișmului”, asemenea a apărut de curând tot la București, va eși odată pe lună, ocupându-se de literatură și știință.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dșora Bărescu* e greu bolnavă; tinera artistă suferă de un reumatism articular, precum și de o bôlă de inimă. Medicii speră într'o vindecare deplină. În tot casul însă, *dșora Bărescu* nu va mai puté să jôce pe scena Burgteatrului în stagiunea actuală. — *Dômnă Teodorini*, directoarea teatrului din Craiova, a sosit la București. Dnei va sta numai vr'o câteva Țile acolo, apoi va plecâ, împreună cu fiica ei *Aurora*, în Italia la Rimini. De aci dnei se va instală în Florența pentru a se ocupă de educațiunea fiicei sale, al căreia talent artistic va fi cel puțin egal, pôte, cu acel al surorii sale *Elena Teodorini*, celebra cântăreță care a fost angajată de curând în Buenos-Ayres cu 35,000 lei pe lună. — *Dl Samuil Poruț*, consiliar de secțiune în ministeriul de interne, fu decorat cu ordinul „Corônei de fer” cl. III. — *Dl George Chicin*, din Nădlac, comitatul Cianad în Ungaria, în săptămâna trecută fu promovat la gradul de doctor în drepturi.

Din lumea bucurescenă „Românul” a început să publice în fie-care duminică câte o revistă. Din cea de pe urmă scôtem următoarele: Familia Grădiștean a fost adânc atinsă prin doue perderi. Di Constantin Grădiștean și dl Petre Grădiștean au ingropat, la doue Țile de distanță, pe mamele lor. — Vineri seara dna *Lința Cantacuzino* ș-a redeschis salônele, un adevărat muzeu, unde prin obiectele de artă stăpâna casei lucedesce mai pe sus. Dna *Cantacuzino* e o pianistă care pôte rivalisă cu Ținele clavirului dnele *Brancovean* și *Bibescu*. Lume frumôsă și alésă. Înainte de danț a fost un mic concert. — Câteva dne elegante, imitând moda din străinătate, au început să primescă peste Ți. Așă dar sâmbătă a fost recepțiune la dna *Stolojan*. Salonul e frumos ca și stăpâna casei; lamea fôrte elegantă. Bufetul aședat între flori e atrăgător. Societate alésă la principesa *Maria Stirbei*. Protipendada Bucureșciului ș-a dat rendez-vous în acel salon, unde odată a fost un Domn și un tron. — Marti seara s'a dat în sala teatrului Național, supt patronagiul reginei o reprezentațiune teatrală de mai multe piese, jucate de diletanți din societate, în profitul săracilor. Regele și regina au onorat cu preșința lor această serbare. Logile erau pline de o lumă cunoscută. Tôte damele în mare toaletă de bal, acoperite de flori și de briliante. S'a jucat patru piese. Trei în limba franceză și una în limba românescă. — Mercuri seara a fost un mare concert la operă, în beneficiul dlui *Amșel*, tenor anonim, cu grațiosul concurs al câtorva persoane din societate. Sala apărâ ca o bogată florărie. Fu iluminată de sus până jos, ca la sêrbători. În logia regală se află regina cu *dșora Romalo*, demôsă de onôre. Regina portă o toaletă de catifea neagră acoperită cu brilianturi. — Joi, dela 4 ore până la 6, mare primire la legațiunea Italiei. Dame frumôse, bărbați de marcă, ceai și bufet. Multe lume la șosea.

Mișcări electorale române. În urma apelului comitetului electoral central din Sibiu, în mai multe comitate s'au ținut și se țin conferințe electorale, spre a se constitui în partid și spre a alege comitete prin tôte cercurile din comitat. Astfel de conferințe s'au ținut la Timișoara, Sibiu, Cluș, ér în alte locuri se vor ținé de acum înainte.

Intrunirile literare din Brașov se continuară în joia trecută. Cu asta ocaziune dl profesor *Iosif Macsim* vorbi despre lumina electrică, dl *Ioan Popea* despre *Constantin Negruzzi*, ér dl *A. Bărescu* ceti o mică comedie.

Societatea „Macedono-română”, al căreia scop este dezvoltarea culturală a Românilor din provinciile turcesci, va ținé Țilele aceste o intrunire la București. La această intrunire va asistă și cunoscutul luptător pen-

